

KINNITATUD

Kooli direktori KK nr.1-1/24 13.04.2020

Kooskõlastatud kooli nõukoguga protokoll nr. 3 13.04.2020

**OLUSTVERE TEENINDUS- JA MAAMAJANDUSKOOL
PÕLLUMAJANDUSTOOTJA (lamba- ja kitsekasvataja)
ÕPPEKAVA MOODULITE RAKENDUSKAVA (30 EKAP)**

Kutseõppe jätkuõppe 5. taseme õppekava

Mittestatsionaarne õpe

PÕLLUMAJANDUSTOOTJA ÕPPEKAVA MOODULITE RAKENDUSKAVA

Sihtrühm		Kutseõpe keskariduse baasil	
Õppevorm		Mittestatsionaarne õpe	
Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
1	Lammaste ja kitsede hooldamine	2	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba- ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija hindab loomade seisundit igapäevaselt, puhastab ja grupeerib loomad vastavalt vajadusele tagades nende üldise heaolu	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. hoolitseb loomade üldise heaolu eest, puhastades söötmisala, jälgides sööda ja vee olemasolu, vajadusel reguleerides sisekliimat, sh valgustust, eemaldades sõnniku asemelt ja käikudest, jm, arvestades loomade pidamise eesmärki ja tööde teostamise järjekorda		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab lammaste ja /või kitsede liigiomast käitumist ja põhivajadusi • võrdleb erinevaid pidamisviise lähtudes nende heaolunõuetest • kirjeldab söötmiskäikudele, söödalavadele ja söödalavapiiretele kehtestatud üldisi soovitusi • selgitab sisekliimat mõjutavaid tegureid (valgustus, sõnnikueemaldus, ventilatsioon) • leiab infot keskkonna- ja loomade heaolunõuete kohta ning rakendab teadmisi töös 	
2. grupeerib ja/või paigutab loomad ümber, arvestades nende kasvatamise eesmärki ja tootmisperioodi.		<ul style="list-style-type: none"> • nimetab erinevaid vajadusi ja võimalusi loomade grupeerimisel • selgitab grupeerimise vajalikkust ja põhimõtteid arvestades kasvatamise eesmärki ja tootmisperioodi (grupeerib ja paigutab looma ümber) 	
3. vaatleb loomi igapäevaselt, kontrollib tervist, registreerib ja vajadusel edastab teabe kehtestatud korrale.		<ul style="list-style-type: none"> • loetleb igapäevase vaatluse teostamiseks tunnuseid lammaste /kitsede tervisenäitajate hindamiseks (vaatleb loomi igapäevaselt) • nimetab peamisi riskigruppe ja riske ja nende jälgimiseks kasutatavaid tunnuseid • tuvastab haige ja/või surnud looma ning vajadusel eraldab selle, registreerib ja edastab teabe vastavalt kehtestatud korrale 	
4. puhastab vajadusel loomad, arvestades heaolu ja pidamise eesmärki		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab puhastamise viise ja vajalikkust (puhastab loomad) 	
5. korraldab loomade sõrgade hooldamise vastavalt vajadusele		<ul style="list-style-type: none"> • tunneb sõra ehitust ja toimimist • võrdleb jalgade ideaal- ja probleemseisu • mõistab sõraprobleeme 	

	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab sõrgade hooldamise vajaduse sagedust (korraldab sõrgade lõikamise)
6. kontrollib ja korraldab seadmete (sõnniku ja läga eemaldusseadmete, kliimaseadmete jm) töökorrasolekut ja vee olemasolu ning vajadusel hooldab neid	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab sõnniku käitlusseadmete põhiseisukohti, mõistab sõnniku hoiustamise üldnõudeid • nimetab erinevaid ventilatsioonitüüpe ja mõistab farmi sisekliimat sh loomapidamisruumide valgustust (kontrollib seadmete töökorrasolekut ja korraldab remondi) • loetleb erinevas vanuses loomagruppide joogivee tarbimist ööpäevas • tunneb erinevate jootmiseseadmete tööpõhimõtteid ja sobivust lähtuvalt pidamistingimustest ja loomagruppidest (vajadusel hooldab jootmissüsteeme)
7. kavandab ja planeerib hooldamise käigus kogunenud teabe põhjal edasised tegevused olukorra parendamiseks ja hooldamise tegevuste paremaks korraldamiseks	<ul style="list-style-type: none"> • koostab ette antud teabe ja situatsiooni põhjal analüüsi ning kavandab tegevused olukorra parendamiseks ja hooldamiseks
Teemad, alateemad:	<p>Anatoomia ja füsioloogia</p> <ul style="list-style-type: none"> • loomade liigiomane käitumine ja põhivajadused • sõra ehitus ja toimimine • joogivee tarbe rahuldamine <p>Lamba- ja kitskasvatuse</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupeerimise põhimõtted • informatsiooni leidmine keskkonna- ja loomade heaolunõuete kohta • loomade puhastamise viisid ja vajalikkus <p>Loomatervishoid</p> <ul style="list-style-type: none"> • lammaste ja kitsede peamised tervisenäitajad • igapäevane loomade vaatluse teostamisel kasutatavad tunnused tervisenäitajate hindamiseks • peamised riskigrupid ja riskid ja nende jälgimiseks kasutatavad tunnused • loomatervishoiu ja loomakaitseadusest tulenevad nõuded ja kohustused loomade pidamiseks • jalgade ideaal- ja probleemseisud • sõraprobleemid ja sõrgade hooldamine <p>Loomapidamishoonete üldised nõuded</p> <ul style="list-style-type: none"> • lammaste ja kitsede pidamisviisid lähtudes nende heaolunõuetest • söötmiskäigud, söödalavad ja söödalavapiiretele kehtestatud üldised soovitusel lähtuvalt loomade heaolust • erinevate jootmiseseadmete tööpõhimõtted ja sobivus lähtuvalt pidamistingimustest ja

	<p>loomagrupidest</p> <ul style="list-style-type: none"> • erinevaid ventilatsioonitüübid ja farmi sisekliima sh loomapidamisruumide valgustus lähtuvalt loomade heaolunõuetest <p>Jäätmekäitlus ja keskkonnanõuded</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõnniku käitlusseadmete põhiseisukohad, sõnniku hoiustamise üldnõuded • keskkonnanõuded ja loomade heaolu reeglid seadlusalusest lähtuvalt <p>Arvutiõpetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaatluse ja/või ette antud teabe põhjal analüüside koostamine • info otsimine <p>Lõimitud</p> <ul style="list-style-type: none"> • töö-ja keskkonnaohutus (keskkond ja säästev areng; looduslike protsesside seotus ja tasakaal, sõnniku käitlemine; ohutuse tagamine seadmetega töötamisel; seonduvad seadused ja õigusaktid) • suhtlemine (meeskonnatöö; enastjuhtiv käitumine; juhendamine; aja planeerimine)
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Töötab kirjeldab p.6 praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta • keskkonnaohutusnõuetega tutvumine • info otsimine erinevatest teabeallikatest, info läbitöötamine, mõtestamine, analüüs • töö-ja keskkonnaohutusnõuetega tutvumine
<p>sh. praktiline töö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • erinevad praktilised tegevused õpiväljundite 1...7 saavutamiseks • töö- ja keskkonnaohutusnõuete ning hea põllumajandustava järgimine • heakorra, puhtuse ja meeldiva keskkonna tagamine töökohal • osalemine meeskonnatöös, viisakas suhtlemine klientide ja kolleegidega • pidev enesetäiendamine • loomade heaolu nõuetega tutvumine • jälgib sisekliimat (valgustus, sõnnikueemaldus, ventilatsioon) • leiab infot keskkonna- ja loomade heaolunõuete kohta ning rakendab teadmisi töös • osaleb loomade grupeerimisel • teostab loomade igapäevast vaatlust

	<ul style="list-style-type: none"> • tuvastab haige ja/või surnud looma ning vajadusel eraldab selle, registreerib ja edastab teabe vastavalt kehtestatud korrale • selgitab sõnniku käitlusseadmete põhiseisukohti, mõistab sõnniku hoiustamise üldnõudeid • kontrollib seadmete töökorrasolekut ja korraldab remondi • jälgib erinevas vanuses loomagruppide joogivee tarbimist • vajadusel hooldab jootmissüsteeme
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, väitlus, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...7 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav
sh. hindamismeetodid	Praktiline töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...7 lävendi tasemel ja esitanud ning esitlenud õpimapi
Õppematerjalid	<p>Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk</p> <p>Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk</p> <p>Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G. Kitsekasvatus. Maalehe Raamat, 2005, 198 lk</p> <p>Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts</p> <p>Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008</p> <p>(koostaja). Loomapidamishoonete üldised nõuded. Luts, V.</p> <p>Luts, V. (koostaja) . Sõnnikuhoidlad. Saku, 1996, 53 lk.</p> <p>Brade, W. jt. Loomakasvatus. Õpik kõrgkoolidele. Tartu , 2012, 544 lk</p> <p>Veterinaar- ja toiduamet: http:// vet.agri.ee</p> <p>Eesti Lambakasvatajate Selts: http://www.lammas.ee</p>

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
2	Lammaste ja kitsede söötmine	5	Marika Oesalg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba- ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija hindab loomade toitumust, hindab söötade kvaliteeti ning söödab loomi vastavalt söödaratsioonile	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. hindab loomade toitumust ja söömust, arvestades kehakonditsiooni, järelejäänud sööda kogust ning registreerib kõrvalkalded vastavalt töökorrale ja otsustab edasise tegevuse.		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab loomade toitumuse hindamiskriteeriume lähtuvalt anatoomilistest ja füsioloogilistest iseärasustest • hindab visuaalselt toitumust ja söömust (kõrvalekallete korral otsustab edasise tegevuse) 	
2. koostab söödaratsiooni, arvestades looma liiki, vanust, konditsiooni, toodangut jm.		<ul style="list-style-type: none"> • leiab erinevatest teabeallikatest loomade söötmissnormid • koostab söödaratsiooni • kasutab söötade keemilise koostise ja toitainete sisalduste tabeleid • kasutab söötade laboranalüüsi andmeid 	
3. planeerib söödavajaduse vastavalt toodangu mahule ja loomade arvule; korraldab sööda olemasolu ja ladustamise, arvestades hoiustamistingimusi ja ettevõtte töökorraldust; kontrollib sööda kvaliteeti visuaalselt.		<ul style="list-style-type: none"> • planeerib söötade vajaduse teatud perioodiks (talveks, aastaks jm) arvestades toodangu mahtusid ja loomade arvu • tunneb söötade omadusi • prognoosib toodangu mahtusid teatud perioodiks • selgitab hoiustamistingimusi • kontrollib sööda kvaliteeti visuaalselt 	
4. hindab söötade ja vee kvaliteeti organoleptiliselt, otsustab edasise tegevuse		<ul style="list-style-type: none"> • hindab söötade kvaliteeti lähtuvalt laboranalüüsi vastustest • hindab söötade kvaliteeti organoleptiliselt • otsustab sööda kvaliteedist lähtuvalt selle söötmise võimalused • võtab söödaproove 	
5. söödab ja joodab loomi, kohendab vajadusel sööda vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja loomaliigile.		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab igapäevaste söödakoguste suurusjärke lähtuvalt toodangust, vanusest ja kehamassist • selgitab loomade vee tarvet mõjutavaid tegureid • nimetab farmi tingimustes söömuse mõjutavaid tegureid ja kohendab sööda vastavalt vajadusele ja töökorraldusele 	

<p>6. kontrollib söötmis-ja jootmisseadmete töökorrasolekut ja vee olemasolu, vajadusel hooldab seadmeid või korraldab hoolduse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab söötmis-ja jootmisseadmete enamlevinud häireid ja nende tekkepõhjused (hooldab) • selgitab profülaktilise vaatluse vajadusi söötmis-ja jootmisseadmetele (korraldab hoolduse / remonditööd)
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Söötisõpetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lammaste ja kitsede seedimise iseärasused • söötade tundmine • söötade organoleptiline hindamine • vee kvaliteedi hindamine • söödaratsiooni koostamise alused • söödavajaduse planeerimise alused • söömust mõjutavad tegurid • söödaproovide kogumine • laboranalüüside tõlgendamine • toitumuse hindamine <p>Arvutiõpetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • andmetöötlus <p>Lõimitud</p> <ul style="list-style-type: none"> • töö-ja keskkonnaohutus (keskkond ja säästev areng; looduslike protsesside seotus ja tasakaal, ohutuse tagamine seadmetega töötamisel; seonduvad seadused ja õigusaktid) • suhtlemine (meeskonnatöö; ennastjuhtiv käitumine; juhendamine; aja planeerimine) • jäätmekäitlus ja sellega seonduv seadusandlus • keemia (söötade laboranalüüside tõlgendamine, vee kvaliteet) • taimekasvatus (söötade tundmine) • matemaatika (söödaratsioonide arvutamine)
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta • söödaratsiooni koostamine • jäätmekäitlus • söötade hoiustamistingimused <p>Teemad ja tegevused</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • loomade seedeelundkond. • söödad ja söötmine; söötade organoleptiline hindamine • vee kvaliteedi hindamine • söödaratsiooni põhialused
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • söötade tundmine • söötade ja vee kvaliteedi hindamine • loomade toitumuse hindamine • söödavajaduse planeerimine • söödaratsiooni koostamine • söötmis- ja jootmisseadmete töökorrasoleku kontrollimine • loomade söötmine ja jootmine • toitumuse ja söömuse hindamine • kasutab söötade keemilise koostise ja toitainete sisalduste tabeleid • kasutab söötade laboranalüüsi andmeid • planeerib söötade vajaduse teatud perioodiks (talveks, aastaks jm) arvestades toodangu mahtusid ja loomade arvu • prognoosib toodangu mahtusid teatud perioodiks • kontrollib sööda kvaliteeti visuaalselt • võtab söödaproove
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, väitlus, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...6 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid	Kompleksülesanne : Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...6 lävendi tasemel, lahendanud kompleksülesande ja esitanud ning esitlenud õpimapi

Õppematerjalid

Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk
Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk
Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G. Maalehe Raamat, 2005, 198 lk
Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts
Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008
Brade, W. jt. Loomakasvatus. Õpik kõrgkoolidele. Tartu, 2012, 544 lk
Veterinaar- ja toiduamet: <http://vet.agri.ee>
Eesti Lambakasvatajate Selts: <http://www.lammas.ee>
Õpetaja koostatud õppematerjalid

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
3	Lammaste ja kitsede tervishoid	3	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba-ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija jälgib loomade tervislikku seisundit, haiguse korral annab oma pädevuse piires esmaabi ja abistab loomaarsti	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. hindab loomade üldist tervislikku seisundit, jälgides vähemalt korra päevas loomade käitumist (lammaine, söömine, liikumine, aktiivsus, käitumishälve jm), arvestades loomaliiki; vajadusel mõõdab looma kehatemperatuuri ning teavitab ja / või registreerib kõrvalkalded		<ul style="list-style-type: none"> • mõõdab looma kehatemperatuuri • kirjeldab enamlevinud ainevahetus- ja udarahaiguse tunnuseid • kirjeldab levinud lammaste ja/või kitsede nakkushaiguste tunnuseid • hindab loomade üldist tervislikku seisundit (kehahoiak, käitumine, liikumine, aktiivsus jm) , vajadusel teavitab loomaarsti • registreerib haige looma 	
2. tuvastab looma ägeda haigusliku seisundi ja /või trauma arvestades erinevust normaalsest liigiomasest käitumisest / välimusest ning taandumise kiirust ja ulatust; vajadusel eraldab terve ja haige looma ning teavitab loomaarsti ja korraldab edasise tegevuse.		<ul style="list-style-type: none"> • kontrollib terviseparameetreid (pulss, hingamine, temperatuur, verejooks, lahtine haav, turse jm) • hindab taandumise ulatust ja olukorra tõsidust, teeb ettepanku edaspidiseks tegevuseks, teavitab vajadusel loomaarsti (korraldab edasised tegevused) 	
3. ravib haiget looma vastavalt loomaarsti raviskeemile ja kasutab ravimeid vastavalt loomaarsti ettekirjutusel		<ul style="list-style-type: none"> • puhastab ja hooldab haava etteantud vahendite ja ravimitega • fikseerides looma manustab suu kaudu ravimit • teostab ravimite kasutust vastavalt ettekirjutusele 	
4. hindab looma sõrgade seisundit ja teavitab kõrvalkalletest ning korraldab edasise tegevuse		<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb jalgade ideaal- ja probleemseisu • kirjeldab sõrgade hooldamise vajaduse sagedust (korraldab sõrgade hoolduse) 	
5.korraldab haige, nõrga või vigastatud looma hukkamise, arvestades õigusaktide nõudeid		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab käitumist eriolukorras, looma hukkumine ja surmamine (korraldab looma surmamise) 	

<p>6. looma surma korral korraldab korjuse transpordi, hoiustamise, vajadusel matmise või hävitamise ning muud õigusaktide nõuetest tulenevad toimingud, arvestades ettevõtte sisekorda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab korjuse hoidmise ja edasise käitlemise seadusest tulenevaid nõudeid (korraldab korjuse hävitamise) • kirjeldab õigusaktides olevaid nõudeid korjuse transportimise, hoiustamise, hävitamise või matmise toiminguid
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Lammaste ja kitsede tervishoid</p> <ul style="list-style-type: none"> • loomatervishoiu põhialused • seadustest tulenevad veterinaarnõuded • loomade surmamine, korjuse matmine, hoiustamine, transportimine • loomade esmaabi ja ohutu käsitlemine • enamlevinud ainevahetushaigused • udarahaigused • nakkushaigused • jalahaigused • esmaabi <p>Lõimitud</p> <ul style="list-style-type: none"> • töö-ja keskkonnaohutus (keskkond ja säästev areng; looduslike protsesside seotus ja tasakaal, seonduvad seadused ja õigusaktid) • suhtlemine (meeskonnatöö; ennastjuhtiv käitumine; juhendamine; aja planeerimine) • jäätmekäitlus ja sellega seonduv seadusandlus • arvutiõpetus (andmete sisestamine ja analüüs)
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • seadusest tulenevad nõuded haige looma kohtlemiseks • seadusest tulenevad nõuded (loomade surmamine, korjuse matmine, hoiustamine, transport) <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • loomatervishoiu põhialused • seadustest tulenevad veterinaarnõuded • loomade esmaabi

sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • annab loomadele esmaabi • ravib haiget looma loomaarsti juhendamisel • puhastab ja hooldab haava etteantud vahendite ja ravimitega • fikseerides looma manustab suu kaudu ravimit • hooldab haiget udarat • teostab ravimite kasutust vastavalt ettekirjutusele • hindab loomade üldist tervislikku seisundit (kehahoiak, käitumine, liikumine, aktiivsus jm) , vajadusel teavitab loomaarsti • kontrollib terviseparameetreid (pulss, hingamine, temperatuur, verejooks, lahtine haav, turse jm) • hindab taandumise ulatust ja olukorra tõsidust, teeb ettepanku edaspidiseks tegevuseks, teavitab vajadusel loomaarsti (korraldab edasised tegevused)
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, väitlus, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...6 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid	Demonstratsioon ja vestlus Kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...6 lävendi tasemel ja esitanud ning esitlenud õpimapi
Õppematerjalid	<p>Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“,1984, 403 lk</p> <p>Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk</p> <p>Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk</p> <p>Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts</p> <p>Ajakirja „Lamm ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008</p> <p>Brade, W. jt. Loomakasvatus. Õpik kõrgkoolidele. Tartu , 2012, 544 lk</p> <p>Veterinaar- ja toiduamet: http:// vet.agri.ee</p> <p>Eesti Lambakasvatajate Selts: http://www.lammas.ee</p> <p>Õpetaja koostatud õppematerjalid</p>

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
4	Lammaste ja kitsede karjatamine	1	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba-ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija koostab karjatamisplaani, planeerib karjaaedade rajamise, planeerib sööda ja vee olemasolu karjatamisel ning jälgib karja-ja heinamaade keskkonnaseisundit.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. koostab karjatamisplaani, arvestades loomaliiki, rohumaade seisundit, asukohta ja varjualuse olemasolu		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enamlevinud heintaimede kultuure selgitab nende omadusi • selgitab karjamaade hooldamise ja kasutamise põhialuseid • leiab erinevatest teabeallikatest andmeid loomade karjamaarohu söömuse kohta ja arvutab sööda vajaduse karjatusperioodiks • koostab arvutuste põhjal karjatamisplaani 	
2. planeerib karjaaedade ja –teede rajamise, arvestades vajadust; korraldab karjaaedade ja-teede rajamise, hooldamise ja kontrollimise, arvestades karjaaia tüüpi, karjamaa ja/või kopli suurust ja loomaliiki.		<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb karjamaade tarastuse viise ja sobivust erinevatele loomarühmadele (korraldab karjaaedade rajamise ja hooldamise) • selgitab nõudeid karjateele (korraldab karjateede rajamise ja hooldamise) • arvestab koplite suurust lähtuvalt loomaliigist ja loomade arvust 	
3. planeerib karja ajamist vastavalt karjatamisplaanile, juhendab karjakut		<ul style="list-style-type: none"> • planeerib karja ajamist vastavalt karjatamisrühmadele (juhendab karjakut) 	
4. planeerib sööda ja vee olemasolu karjatamisel, korraldab vee ja lisaõötade olemasolu, arvestades loomaliiku, taimiku kõrgust, ratsiooni.		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab karjatamisperioodil lisaõötamise võimalusi lähtuvalt vajadusest (planeerib sööda olemasolu) • selgitab loomadele vee jootmise võimalusi (planeerib vee olemasolu) • kirjeldab seadusest tulenevaid nõudeid söötmis- ja jootmiskohtadele 	
5. jälgib karja-ja heinamaade keskkonnaseisundit ning korraldab järelniitmist, arvestades taimestikku, maastikku, tallamist, liigniisketel aladel karjatamist jms.		<ul style="list-style-type: none"> • loetleb karja-ja heinamaade hooldustöid ja selgitab hooldustööde vajalikkust (korraldab järelniitmist) • kirjeldab karjamaasaagikust (arvestab taimestikku, maastikku) • põhjendab karjatamiskoormuse mõjusid (arvestab tallamisega) 	

6. jälgib karja terviklikkust ja käitumist visuaalselt; ohu või puuduste märkamisel kõrvaldab need ja teavitab vastutavat isikut	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab loomade liigiomast käitumist karjatamisel (jälgib tervislikku seisundit) • kirjeldab karjatamisel ettetulevaid peamisi ohtusid looma tervisele (märkab ohte ja puudusi), teavitab vastutavat isikut
7. avastab indlevad loomad visuaalselt, tegutseb vastavalt töökorrale ja otsustab edasise tegevuse.	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab innatunnuseid • moodustab paaritusgrupid ja otsustab edasise tegevuse
8. tuvastab poegiva või poeginud looma visuaalselt, abistab vastavalt vajadusele või korraldab abi; korraldab vajadusel poeginud looma ja sündinud järglase ümberpaigutamise.	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab poegimistunnuseid • selgitab poegimise abistamist (vajadusel korraldab abi) • hooldab vastsündinut (korraldab vajadusel sündinud järglase ümberpaigutamise)
Teemad, alateemad:	<p>Loomade karjatamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • enamlevinud heintaimed • karjamaade hooldamine • karjamaavajaduse planeerimine, karjatusplaani koostamine • karjamaa tarastamisviisid • karjateede hooldus • loomade heaolu ja käitumine karjamaal • lisaõötade ja joogivee vajadus karjamaal <p>Taimikasvatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • liblikõieliste ja kõrreliste heintaimede iseloomustus, karjatamiseks sobivad liigid, kasvunõuded • seemnesegud karjamaadele <p>Lõimitud</p> <ul style="list-style-type: none"> • töö-ja keskkonnaohutus (keskkond ja säästev areng; looduslike protsesside seotus ja tasakaal; ohutuse tagamine seadmetega töötamisel (elektrikarjus); seonduvad seadused ja õigusaktid loomade karjatamisel) • suhtlemine (meeskonnatöö; ennastjuhtiv käitumine; juhendamine; aja planeerimine • arvutiõpetus (andmetöötlus Excel, tabelite koostamine)

sh. iseseisev töö	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • karjamaade hooldamine • paaritusgruppide moodustamine
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • heintaimede tundmaõppimine • karjamaade hooldamine • karjamaade tarastamine • karjateede hooldus • lisaõõtmine ja jootmine karjamaal • karjamaavajaduse planeerimine, karjatusplaani koostamine
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...8 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamise meetodid	<p>Probleemi lahendamine</p> <p>Kirjalik töö</p> <p>Intervjuu/demonstratsioon</p> <p>Õpimapp</p>
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...8 lävendi tasemel ja esitanud ning esitlenud õpimapi
Õppematerjalid	<p>Bender, A. (koostaja). Eritüübiliste rohumaaade rajamine ja kasutamine, I ja II osa. Jõgeva, 2006, 756 lk</p> <p>Milvaste, E. (koostaja). Loodushoidlikud rohumaad. Jäneda, 1999, 125 lk.</p> <p>Older, H. (koostaja). Piimakarjapidaja ja konsulendi käsiraamat. Saku, 1997, 231 lk</p> <p>Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk</p> <p>Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk</p> <p>Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk</p> <p>Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts</p> <p>Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008</p> <p>Brade, W. jt. Loomakasvatus. Õpik kõrgkoolidele. Tartu, 2012, 544 lk</p> <p>Veterinaar- ja toiduamet: http://vet.agri.ee</p> <p>Eesti Lambakasvatajate Selts: http://www.lammas.ee</p> <p>Õpetaja koostatud õppematerjalid</p>

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
5	Lammaste ja kitsede taastootmine	4	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba-ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija korraldab põhikarja uuendamise, avastab indlevad loomad, korraldab parituse või seemendamise, tagab poeginud looma ja tallede heaolu, korraldab talle võõrutuse.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. korraldab vajaliku põhikarja uuendamise, koostades aretusplaani vastavalt ettevõtte aretus-ja tootmissuunale ning valib või korraldab aretuslooma valiku vastavalt aretusplaanile.		<ul style="list-style-type: none"> • valib aretussuunale vastavaid emas-ja isasloomi etteantud juhendi alusel (korraldab põhikarja uuendusplaani) • koostab aretusplaani lähtuvalt tootmissuunast 	
2. moodustab paaritusgrupid ja dokumenteerib need, arvestades tootmis- või aretussuunda.		<ul style="list-style-type: none"> • moodustab paaritusgrupid arvestades tootmis- või aretussuunda 	
3. tuvastab poegiva ja /või poeginud ute visuaalselt ja eraldab ta teistest lammastest, arvestades lammaste füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära ning otsustab edasise tegevuse.		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab poegimise kulgu, loote normaalseid ja probleemseid asetusi (hindab poegimise kulgu ja otsustab edasise tegevuse) • selgitab ute eraldamise vajadust teistest lammastest 	
4. jälgib ute poegimist ja komplikatsioonide tekkimisel teavitab vajadusel loomaarsti; korraldab ute abistamise poegimisel, jälgides hügieeni ja abistava looma tervislikku seisundit.		<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab poegimishügieeni vajadust • kirjeldab poegimisabi sooritamist, vajadusel teavitab loomaarsti (korraldab poegimise abistamise) 	
5. korraldab talle identifitseerimise vastavalt ettevõtte töökorraldusele		<ul style="list-style-type: none"> • loetleb sünni registreerimiseks vajalikud algandmed, kirjeldab märgistamise reegleid lähtuvalt õigusaktidest (retsiteerib sünni, korraldab märgistamise) 	

<p>6. jälgib poeginud ute ja vastsündinu tervislikku seisundit ja käitumist visuaalset, tagab tallele ternespiima ja ohutuse, arvestades olukorda; komplikatsioonid tekkimisel tegutseb oma pädevuse piires ning otsustab edasise tegevuse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • annab hinnangu poeginud looma ja vastsündinu tervislikku seisundi kohta (kõrvalkallete korral otsustab edasise tegevuse) • kirjeldab poeginud loomale ja vastsündinule sobivat keskkonda ja mikrokliimat (tagab heaolu, juhendab töötajaid) • selgitab ternespiima vajalikkust vastsündinud, vajadusel söödab ternespiimaga
<p>7. korraldab sündinud tallede, surnultsündide ja hukkude registreerimise vastavalt ettevõtte töökorraldusele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • loetleb sünni või talle surma registreerimiseks vajalikud algandmed, kirjeldab märgistamise reegleid lähtuvalt õigusaktidest (retsiteerib sünni, korraldab märgistamise)
<p>8. valib vajadusel amm-ute ja/või kasuema vastavalt ettevõtte töökorraldusele</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab amm-ute ja/või kasuema kasutusvõimalusi (valib kasuema)
<p>9. korraldab tallede võõrutamise, arvestades tootmissuunda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab tallede võõrutamise põhimõtteid (korraldab võõrutuse) • selgitab võõrutusega kaasnevaid riske • nimetab võõrutatud talledele sobivaid lisaõõtasid
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Lammaste ja kitsede aretus ja taastootmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eestis kasvatatavad tõud • aretuseesmärgid ja -meetodid • farmi algdokumentatsioon • looma suguorganite ehitus ja talitlemine. • tiinestamisviisid, tiinuse kulg ja diagnoosimine. • ahtrus, selle sagedasemad põhjused ja majanduslik kahju • loomade poegimine, poegimishügieen ja sagedasemad probleemid poegimisel. • vastsündinu esmahooldus, ternespiima koostis ja tähtsus vastsündinule • tallede söötmine, pidamine ja hooldamine. • tallede arvelevõtmine, kasvu, arengu ja tervise jälgimine
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • tõud; aretuseesmärgid ja -meetodid • farmi algdokumentatsioon

	<ul style="list-style-type: none"> • sagedasemad probleemid poegimisel. • ternespiima koostis ja tähtsus vastsündinule
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • farmi algdokumentatsiooni täitmine • vastsündinu hooldamine • tallede võõrutus • tallede söötmine ja hooldamine. • tallede kaalumise, kasvu ja arengu jälgimine • valib aretussuunale vastavaid emas-ja isasloomad • koostab aretusplaani lähtuvalt tootmissuunast • moodustab paaritusgrupid • korraldab poegimishügieeni • vajadusel abistab poegimist, vajadusel teavitab loomaarsti • registreerib sünni, korraldab märgistamise • hindab poeginud looma ja vastsündinu tervislikku seisundit • tagab vastsündinule ja poeginu loomale heaolu • vajadusel toidab talle ternespiimaga • valib kasuema • korraldab võõrutuse
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...9 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid	Praktiline töö Intervjuu Kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...9 lävendi tasemel ja esitanud ning esitlenud õpimapi

Õppematerjalid

Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“,1984, 403 lk
Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk
Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G. Maalehe Raamat, 2005, 198 lk
Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts
Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008
Brade, W. jt. Loomakasvatus. Õpik kõrgkoolidele. Tartu , 2012, 544 lk
Veterinaar- ja toiduamet: [http:// vet.agri.ee](http://vet.agri.ee)
Eesti Lambakasvatajate Selts: <http://www.lammas.ee>
Õpetaja koostatud õppematerjalid

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
6	Lamba- ja kitsekasvatustootmine	3	Marika Oesalg, Inga Ots
Nõuded mooduli alustamiseks		Lamba-ja kitsekasvataja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija pügab lambaid, sorteerib villa, ladustab ja pakendab villa; valmistab ette naha soolamiseks ja soolab naha; lüpsab piimalambaid ja -kitsi.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. pügab lambaid vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • pügab lamba vastavalt juhisele • eristab ja võrdleb erinevaid pügamisviise • seadistab ja korrastab pügamismasina • põhjendab pügamisaja valikut 	
2. sorteerib villa ja pakendab selle vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • laotab villaku lauale • puhastab villaku prügist • rullib villaku kokku ja pakib kottidesse • selgitab villa säilitamistingimusi • tunneb villa liike 	
3. valmistab lamba-või kitsenaha parkimiseks ette (soolab) vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • valmistab naha soolamiseks ette • soolab naha • tunneb naha säilitamistingimusi • selgitab nahkade liigitamist • kirjeldab naha parkimisviise 	
4. lüpsab piimalambad ja -kitsed vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • lüpsab piimalambad ja -kitsed vastavalt juhistele • kirjeldab erinevaid lüpsiviise (käsitsilüps, masinlüps) • tunneb toorpiima esmatöötlemise hügieeninõudeid ja - tingimusi • avastab udarapõletiku • hooldab ja ravib haiget udarat • tunneb piima koostist ja seda mõjutavaid tegureid 	

Teemad, alateemad:

Lamba – ja kitsekasvatussaadused

- pügamisaeg sõltuvalt tõust, ilmastikust, villkarvast, lammaste kasvatamise eesmärgist
- pügamisviisid (lammaste pügamine laual, põrandal istesendis), olulisemad masinpügamise võtted
- pügamismasina seadistamine ja korrastamine (pügamismasina kokkupanek ja hooldamine, puhastamine, kammide ja nugade kiirpuhastamine pügamisel, pügamismasina hoiustamine
- pügamisaja valik lähtuvalt lammaste kasvatamise eesmärgist, tõust, pidamistingimustest, sõltuvalt villakarvast

Villaku käsitlemine, villaku kokkupanek ja pakkimine, villa säilitamine

- villaku laotamine lauale
- villaku puhastamine prügist
- villakute sorteerimine seisundi, peenuse, tõu, värvuse järgi
- villakute kokkurullimine
- villakute kottidesse ladumine
- villa säilitamiseks sobivad hoiutingimused
- villa ladustamine laoruumidesse

Naha soolamiseks ettevalmistamine, naha soolamine, nahkade säilitamine enne parkimist, nahkade liigitamine, parkimisviisid

- toornahkade välispinnalt liigse mustuse eemaldamine
- toornahkade sise- ehk kilepinnalt liha- ja rasvajääkide eemaldamine noaga
- nahkade kuivsoolamine keedusoolaga
- soolakulu
- soola hõõrumine nahasse
- nahkade virna ladumine
- ruumid nahkade hoiustamiseks
- nahkade liigitamine suuruse, paksuse, villkatte järgi
- erinevaid parkimisviisid (taimpark, mineraalpark, kombineeritud parkimine)

Lüpsmine, toorpiima esmatöötlemine, udarapõletik

- lüpsihügieen
- käsitsilüps, masinlüps
- lüpsisüsteemide puhastamine, pesu ja deso

	<ul style="list-style-type: none"> • piima jahutamine ja säilitamine • loomsete toiduainete hügieeni puudutav seadusandlus • pidamistingimused • udarahaiguste tekkepõhjused • haige udara avastamine • haige udara hooldamine <p>Lõimitud</p> <ul style="list-style-type: none"> • töö-ja keskkonnaohutus (keskkond ja säästev areng; looduslike protsesside seotus ja tasakaal, ohutuse tagamine seadmetega töötamisel; seonduvad seadused ja õigusaktid) • suhtlemine (meeskonnatöö; enastjuhtiv käitumine; juhendamine; aja planeerimine) • jäätmekäitlus ja sellega seonduv seadusandlus • keemia (nahkade parkimine, soolamine)
sh. iseseisev töö	<ul style="list-style-type: none"> • toorpiima esmatöötlemise hügieeninõudeid ja - tingimused • piima koostis ja seda mõjutavad tegurid
sh. praktiline töö ja praktika	<ul style="list-style-type: none"> • lamba pügamine • pügamismasina hooldamine • naha soolamiseks ettevalmistamine ja naha soolamine • lüpsab lamba või kitse • villa laotamine lauale ja villaku puhastamine prügist • naha soolamiseks ettevalmistamine • hooldab ja ravib haiget udarat
Õppemeetodid	Praktiline töö, mõttega lugemine, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...4 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid ja ülesanded	Intervjuu/demonstratsioon Praktiline töö Kirjalik töö Õpimapp <i>Komplekseksam valik kuue ülesande hulgast</i>

	<p>1. Taastootmine, paaritamine, paaritusaja valik, paaritusajaks ettevalmistamine, paaritusplaani koostamine</p> <p>2. Tervisliku seisundi jälgimine, loomade hooldamine, sise-ja välisparasiitide tõrje ja profülaktika</p> <p>3. Karjamaa planeerimine, karjatamiskoormus, karjamaa saagikus, toitumus, tervishoid</p> <p>4. Uttelele söödavajaduse planeerimine talveperioodiks, söödakvaliteet, tervishoid</p> <p>5. Söödaratsiooni koostamine, toitumus, söötade kvaliteet, tervishoid, söömus</p> <p>6. Taastootmine, poegimine, poegimise abistamine, tallede sünnijärgne hooldamine, hüpotermia</p>
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...4 lävendi tasemel, esitanud ning esitlenud õpimapi ja sooritanud komplekseksami
Õppematerjalid	<p>Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk</p> <p>Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk</p> <p>Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk</p> <p>Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk</p> <p>Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk</p> <p>Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts</p> <p>Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008</p>

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
7	Juhtimine ja majandamine	4	Ly Kivikas, Elle Aav
Nõuded mooduli alustamiseks		Põllumajandustöötaja IV kutsetaseme pädevused	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija koostab ettevõtte tootmise osa puudutava äriplaani, teostab majanduslikud arvestused, juhendab kaastöötajaid, korraldab tööd ja sõlmib tööalaseid kokkuleppeid	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1.juhendab ja nõustab kaastöötajaid vastavalt ettevõtte töökorraldusele, arvestades töö iseloomu ja keerukust ning töötaja oskusi		<ul style="list-style-type: none"> • annab ülevaate ettevõtte töökorraldusest ja töötajaga seotud dokumentatsioonist • juhendab ja nõustab vajadusel kaastöötajaid (või töötab ennastjuhtivalt) vastavalt ettevõtte töökorraldusele, arvestades töö iseloomu ja keerukust ning hindab töö kvaliteeti • motiveerib oma meeskonda sõltuvalt meeskonnaliikmete individuaalsetest omadustest ja eripäradest 	
2.korraldab ettevõtte tootmisega seonduvate tööülesannete täitmise, andes töötajatele asjakohaseid korraldusi		<ul style="list-style-type: none"> • planeerib etteantud tingimuste järgi töö mahtu ja ajakulu ning jaotab tööülesanded • korraldab ettevõtte tööloigu sujuva toimimise, lähtudes juhistest ning juhtides tähelepanu vajalikele muudatustele • kirjeldab töö käiku ja annab selle kohta asjatundlikke selgitusi 	
3.koostab ja edastab aruanded ettevõtte juhtkonnale ja ametiasutustele vastavalt õigusaktide nõuetele		<ul style="list-style-type: none"> • koostab vajalikke dokumente vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja õigusaktide nõuetele , kasutades arvuti abi 	
4.koostab ettevõtte tootmise osa puudutava äriplaani, teostab majanduslikud arvestused, lähtudes äriplaanist ja ettevõtte eesmärkidest.		<ul style="list-style-type: none"> • koostab ettevõtte tootmise osa puudutava äriplaani 	
5.sõlmib klientide ja koostööpartneritega lepinguid ning kokkuleppeid tootmistegevuse sujuvaks toimimiseks, arvestades tootmise eesmärki		<ul style="list-style-type: none"> • sõlmib lepinguid ja kokkuleppeid koostööpartneritega oma pädevuse piires 	

<p>6.korraldab toodangu valmisoleku müügiks ning tutvustab ettevõtte tootmisvõimalusi potentsiaalsetele klientidele ja koostööpartneritele, kasutades selleks sobivaid turundusvõtteid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • korraldab toodangu valmisoleku müügiks • on avatud koostööle ja osaleb meeskonnatöös, kasutab oma aega süsteemselt ja korrapäraselt, peab tähtaegadest kinni
<p>7.valib ja värbab töötajad, vormistab töölepingud, peab tööaja ja töötasu arvestust vastavalt ettevõtte töökorraldusele</p>	<ul style="list-style-type: none"> • valib ja värbab töötajad, vormistab töölepingud, peab tööaja ja töötasu arvestust
<p>8.suunab töötajad vajalikku täiendusõppesse, arvestades tootmise vajadusi ning ettevõtte arengut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suunab töötajad vajalikku täiendusõppesse
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Äriplaan, äriplaani koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • meeskonnad ja liidrid - meeskonnatöö ja eestvedamine; inimeste motiveerimine; volitused, kohustused, õigused • koolitus, areng ja hinnang - õppiv organisatsioon; õppimisstiilid; tegevuse hindamine ja tööanalüüs; juhendamine, mentorlus ja nõustamine • organisatsiooni juhtimine - juhtimisstruktuur, süsteemide juhtimine; organisatsiooni areng (OA); otsuste tegemine ja strateegiate arendamine; kommunikatsioon ja informatsioon; teadmised ja õppimine; strateegiline planeerimine, strateegilise planeerimise etapid • organisatsiooniväliste suhete juhtimine • teenus/toode; klient, turg, konkurents; turundus, müük <p>Raamatupidamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • finantsplaneerimine; tegevuskava, riskianalüüs • finantsjuhtimine - eelarve; bilansiaruanne; tulude-kulude aruanne; rahakäibe aruanded; lepingute sõlmimine; töölepingu tingimused
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvub organisatsiooni juhtimise teoreetiliste alustega erinevate teabeallikate kaasabil • tutvub finantsdokumentidega; koostab dokumente – töölepingud jms (näidised); tutvub tingimustega • analüüsib ennast juhina, meeskonnatöötajana

	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib ettevõtte töötajate koolitusvajadusi ja võimalusi Äriplaani koostamine
sh. praktiline töö	Tegevused 1...8 õpiväljundite saavutamiseks <ul style="list-style-type: none"> • osaleb organisatsiooni juhtimise protsessis, meeskonnatöös • koostab ja selgitab erinevaid finantsdokumente (aruanded, lepingud jms) • koostab ettevõtte töötajate koolitusplaani (osaleb koostamises) • koostab äriplaani
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, SWOT-analüüs, väitlus, diskussioon, ideekaart, arutelu, meeskonnatöö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...8 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine praktilise ja iseseisva tegevuse kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh hindamismeetodid	Äriplaani koostamine, esitamine ja kaitsmine; hinnatakse: <ul style="list-style-type: none"> • idee originaalsus, asjakohasus reaalsus, esitamise selgus, ideede analüüs • äriplaani struktuur, koostisosade kompleksus, vastavus nõuetele, tegevuste analüüs • näitmaterjali kasutamine, vormistamise kvaliteet, suulise esinemise oskus
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne on „arvestatud“ kui õppiija on saavutanud mooduli õpiväljundid 1...8 lävendi tasemel ja esitanud ning esitlenud äriplaani
Õppematerjalid	Asjaajamise alused https://moodle.e-ope.ee/enrol/index.php?id=1307 Shumann, S.(2012), Klienditeeninduse alused lihtsas keeles Oja,A. (2005)Klienditeenindus valguses ja varjus. Äripäev Scholtes, Peter R. Juhi käsiraamat. Kirjastus TEA, Tallinn 2001 Vadi, M. Organisatsioonikäitumine. TÜ kirjastus, Tartu 2004 Varendi, M. Teder,J. Ettevõtte hindamine ja arendamine, SA Innove 2008 Virovere, A., Alas, R., Liigand, J. Organisatsiooniline käitumine. Kirjastus Külim. Tallinn 2005 www.juhtimine.ee

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
8	Ettevõttepraktika	8	Marika Oeselg, ettevõtete praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		Õpetusega taotletakse, et õpilane saab ettevõttes kogemusi, omandab oskusi ja vilumusi iseseisvaks tööks põllumajandussektoris.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. planeerib praktikajuhendi alusel isiklikke praktika eesmärke		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab praktika olemust, praktikaks vajaminevate dokumentide esitamise nõudeid ning praktika protseduuri • hindab praktikale seatud eesmärke ning koostab juhendi alusel isiklikud eesmärgid 	
2. vastavalt spetsialiseerumisele töötab põllumajandusettevõttes loomakasvatuse valdkonnas, järgides ettevõtte töökorraldust, tööohutusnõudeid ja loomade heaolu; juhendab ja nõustab kaastöötajaid vastavalt ettevõtte töökorraldusele, arvestades töö iseloomu ja keerukust ning töötaja oskusi; korraldab ettevõtte tootmisega seonduvate tööülesannete täitmise, andes töötajatele asjakohaseid korraldusi		<ul style="list-style-type: none"> • juhendab loomade liikumise- ja puhkeala puhastamist, loomade puhastamist ja jäsemete hooldamist • grupeerib või paigutab loomad ümber, lähtudes nende tootmisperioodist ja juhustest • söödab loomi, kasutades selleks farmiseadmeid või –tehnikat • hindab organoleptiliselt söötade ja vee kvaliteeti, eemaldab riknenud sööda ja vee • jälgib igapäevaselt loomade tervislikku seisundit, eraldab vajadusel probleemse looma ja annab esmaabi ning teavitab loomaarsti • hooldab ja ravib haigeid loomi vastavalt loomaarsti juhendamisele • käsitseb hukkunud looma vastavalt juhistele • tuvastab poegima hakkava looma, eraldab ta vajadusel, valmistab ette poegimisala ja annab vastavalt vajadusele poegimisabi, arvestades ohutus- ja hügieeninõudeid • hooldab vastsündinuid vastavalt juhistele • rajab/juhendab rajamist karjaaedu vastavalt karjatatava loomarühma vajadustele • jälgib karjatatavat loomarühma ja karjamaade seisukorda, hooldab karjamaad vastavalt juhistele • valmistab lüpsiinventari lüpsiks ette, kontrollides puhtust ja vaakumitaset ning vajalike 	

	<p>tarvikute olemasolu</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunab loomad turvaliselt lüpsile ja peale lüpsi tagasi ettenähtud gruppi • lüpsab loomad vastavalt ettevõtte töökorraldusele järgides hügieeninõudeid • pügab lamba vastavalt juhisele; eristab ja võrdleb erinevaid pügamisviise; seadistab ja korrastab pügamismasina; põhjendab pügamisaja valikut • laotab villaku lauale; puhastab villaku prügist; rullib villaku kokku ja pakib kottidesse • selgitab villa säilitamistingimusi, tunneb villa liike • valmistab naha soolamiseks ette, soolab naha; tunneb naha säilitamistingimusi, selgitab nahkade liigitamist; kirjeldab naha parkimisviise • järgib oma töös head põllumajandustava • töötab iseseisvalt või meeskonnas, hoiab korras oma töökoha, tuleb toime kriisiolukordades • juhendab ja nõustab vajadusel kaastöötajaid (või töötab ennastjuhtivalt) vastavalt ettevõtte töökorraldusele, arvestades töö iseloomu ja keerukust ning hindab töö kvaliteeti • motiveerib oma meeskonda sõltuvalt meeskonnaliikmete individuaalsetest omadustest ja eripäradest • planeerib etteantud tingimuste järgi töö mahtu ja ajakulu ning jaotab tööülesanded • korraldab ettevõtte tööloigu sujuva toimimise, lähtudes juhistest ning juhtides tähelepanu vajalikele muudatustele • kirjeldab töö käiku ja annab selle kohta asjatundlikke selgitusi
<p>3.koostab juhendi järgi praktika aruande, hinnates oma tegevusi ja praktika eesmärkide saavutamist</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koostab juhendi alusel arvutis keeleliselt ja vormiliselt korrektse praktika aruande ja esitleb seda • analüüsib oma tegevust praktika ajal tuues välja positiivsed ja negatiivsed olukorrad/juhtumid
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Tööd ja tegevused erineva tootmissuunaga loomakasvatuseetevõtetes</p>

sh. iseseisev töö	Teemad ja tegevused <ul style="list-style-type: none"> • Ettevalmistus, eesmärkide seadmine • Tegevuse planeerimine praktika ajal • Päeviku pidamine, materjali kogumine, aruande koostamine; Aruande esitlemine
sh. praktika	Teemad ja tegevused: <ul style="list-style-type: none"> • Võimalikult erinevad loomakasvatusalased tegevused praktikaettevõtetes
Õppemeetodid	Kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev jm
Hindamine sh. hindamismeetodid	Praktiline töö Intervjuu/demonstratsioon Kirjalikud tööd
sh. hindekriteeriumid	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine praktilise töö kaudu.
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õppeprotsessi käigus annab praktikajuhendaja praktikandile tagasisidet, samuti hindab praktikant oma tegevusi; mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav, mis kujuneb järgmiselt: Praktika lõppedes esitab praktikant koolile praktikaaruande/päeviku ja enesehinnangu lehe. Ettevõttepraktika lõplik hinne kujuneb mitme komponendi põhjal: -praktika päevik/aruanne -enesehinnang, praktika avalik kaitsmine
Õppematerjalid	Moodle keskkond – juhendid, vormid jms